

УДК 75.046(477)

о. Ігор **Ковальчук**

Голова Благодійного фонду підтримки національно-духовного відродження імені Дмитра Блажейовського, УГКЦ

Український іконопис другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (формування мистецької школи)

Анотація. У статті розглянуто розвиток сучасного українського іконопису, формування основних осередків та регіональних шкіл, прослідковано художньо-стилістичні особливості та тенденції. Проаналізовано діяльність київської та львівської мистецьких шкіл у царині сакрального мистецтва. Виявлено основні риси розвитку сучасного іконопису, досліджено творчість провідних фахівців та художників-іконописців, жанри та технологічну специфіку виконання ікон. Наукова новизна цієї розвідки полягає у комплексному дослідженні сучасного українського іконопису з врахуванням художньо-стилістичних, регіональних, технологічних, канонічних аспектів. Прослідковано особливості формування мистецьких шкіл та асоціацій сакрального мистецтва в Україні. Метою дослідження є визначення основних тенденції розвитку сучасного українського іконопису, виявити впливи провідних шкіл у царині сакрального мистецтва.

Розвиток іконописних шкіл і професійних осередків в Україні відбувався до початку ХХ ст. Із поширенням тоталітарного більшовицького режиму діяльність більшості іконописних шкіл занепадає, або припиняється повністю. І лише із відновленням незалежності Україною з 1990-х років почався процес відновлення і створення нових осередків ікономалярства. Серед провідних сучасних іконописних шкіл вирізняються київська та львівська. Також у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. з'являється велика кількість приватних, монастирських та професійних осередків іконописання.

Методологічною основою є комплексний підхід до аналізу українського іконопису в хронологічному

й теоретичному аспектах. Зокрема, використано методи: історико-порівняльний, типологічний, аналізу та узагальнень, візуальний, іконологічний (об'єкт в історичному процесі), канонічний (догматичні правила та канони), художньо-стилістичний (аналіз манери іконопису окремих мистців, їхніх шкіл), богословський (вплив церковних догматів і канонів на формування художнього образу; богослов'я ікони), метод художнього аналізу.

Ключові слова: іконопис, ікона, мистецькі школи, іконостас, техніки іконопису, богословський аспект ікони

Постановка проблеми. Сьогодні розвиток богослов'я і релігійної традиції впливає на розвиток сакрального мистецтва, яке уже наприкінці ХХ ст. зазнало певних стилістичних оновлень і змін. Проблеми Церкви у незалежній Українській державі залишаються ще не вповні вирішеними. Але із здобуттям державної незалежності, релігійної свободи український народ відродив свою культуру в галузі церковного мистецтва. Перед духовенством і митцями постали питання відродження давніх українських традицій в церковному облаштування, збереження і реставрація вцілілих пам'яток і створення нових, сучасних творів сакрального мистецтва.

У час незалежності український народ отримав конституційно затверджену реальну свободу віросповідання і не зазнає переслідувань на релігійному ґрунті, помітно проявляється духовний, сакральний напрямок, який віддавна був найважливішим як у професійному мистецтві, так і в народній творчості, фольклорі.

Оскільки в період 1920–1990 рр., в умовах тоталітарного радянського режиму церковне мистецтво та іконопис зазнали значних змін і занепаду, щоби зберегти традиції українського іконопису багато митців були змушені виїхати за кордон і там продовжувати свою творчість. В українській діаспорі (країни Зх. Європи, США, Канада, Австралія та ін.) у ХХ столітті відбувалося переосмислення та аналіз старої іконописної спадщини, синтез стилів, поява сучасної ікони [8]. У той час, як в образотворчому мистецтві Радянської України розвивався так

званий соціалістичний реалізм, на Заході мистецтво ікони не лише зберігалось, а й розвивалося, набуваючи нових якостей [8].

Іконописання в Україні сягає ще давньоруських часів. При монастирях існували іконописні школи і малярські майстерні. Були сформовані ікономалярські традиції у всіх регіонах України, закладалися основні риси місцевих художніх шкіл. Серед основних іконописних шкіл варто згадати осередки, які існували в період X – XIV ст. у Києві, Белзі, Галичі, Володимирі Волинському, Новгороді та ін. Однією з перших була створена іконописна і малярська майстерня при Києво-Печерській лаврі наприкінці XI ст. Упродовж XV – XIX ст. на території України діяли монастирські, братські, приватні іконописні та малярські школи і майстерні. Ікономалярські традиції сформувались у такі провідні школи: самбірська, жовківська, львівська, перемишська, волинська, острозька, київська, чернігівська, полтавська та інші.

Мета статті – визначити основні етапи формування мистецької школи (осередків і шкіл) сучасного українського іконопису, виявити впливи провідних шкіл у царині сакрального мистецтва.

Аналіз останніх досліджень. Значною мірою на стан збереження і розвиток сучасного українського сакрального мистецтва вплинули фундаментальні праці дослідників Д. Степовика, О. Сидора, В. Отковича, Р. Василика, Р. Косів, М. Приймича, В. Овсійчука, Г. Стельмащук, М. Гелитович та багато інших. Їх поява у кінці XX – на початку XXI ст. – це значний вклад у дослідження історії української ікони, монументального сакрального мистецтва, вітража, декоративно-ужиткових творів сакрального характеру.

Виклад основного матеріалу. Після розпаду Радянського Союзу і здобуття Україною незалежності збережене і розвинуте в українській діаспорі мистецтво ікони стало однією з підвалин відродження церковного українського малярства в незалежній державі. Адже в Україні у XX ст. практично на кілька десятків років настала справжня криза сакрального мистецтва, а то й припинення його розвитку ледь не на ціле століття. [11] Україна – у порівнянні з іншими країнами православної традиції – перебуває в дещо кращому становищі, бо має в особі захід-

ної діаспори розвинену, повноцінну іконописну традицію. Впродовж останніх десятиліть ми є свідками того, як швидко культура українців діаспори інтегрується в національну культуру України. Хоч у церковній культурі рух повільніший, але він все ж таки існує та розвивається, спостерігається численне будівництво нових храмів або відбудова тих, що збереглися за період комуністичного режиму. Українські церкви отримали для оздоблення інтер'єрів велику кількість ікон, іконостасів, церковного начиння. Їхня кількість не завжди означає високу якість, а саме для церковного мистецтва якість витвору має переважаюче значення. Чисельні твори сакрального мистецтва, чие створення належить до початку незалежності часто позначені низьким мистецьким та духовним рівнем. [5]. Про такі факти багато згадувалося дослідниками та мистецтвознавцями в періодичних і наукових виданнях.

У період з 1988 по 1994 роки в Україні збудовано 1261 храмів і молитовних домів. Будівництво нових церков продовжилось і на початку третього тисячоліття. Архітектори та художники часто звертаються до традицій ренесансу, українського бароко, історизму тощо. Тут слід було б пригадати, що церковні пам'ятки української діаспори в перші роки її заснування мали досить спрощену архітектуру, але згодом їх почали будувати в традиційних українському візантійському стилі чи українського бароко, часом і з елементами модерну, що не спотворювало традиційних загальних основ. Такий швидкий темп відновлення церков, досить складні економічні умови і брак коштів у парафіях спричинились до того, що новозбудовані церкви переповнилися творами низькопробного ґатунку. Для роботи над стінописом запрошуються непрофесійні художники, іконостаси та ікони, трапляється, створюють особи, що не мають належної художньої освіти. Після завершення робіт часом важко розпізнати який саме святий зображений, які технології застосовано, відчутним є недотримання канонів [4].

Також відомі факти перемальювання фрескових розписів XVII – XVIII ст. у церквах та монастирях, які були передані у користування місцевим релігійним громадам, під час ремонту замальовано давні розписи, змінено їх ви-

гляд, порушено умови зберігання.

За час незалежності України тільки в Західних областях спалено (чи з необережності, чи зумисне) велику кількість дерев'яних церков, що були пам'ятками архітектури з XV – XVIII ст.

З одного боку поява низькоякісних творів сакрального мистецтва пов'язана з нестачею спеціалістів у царині церковного мистецтва, працею випадкових людей; з другого – з некомпетентністю церковних громад та священників, недостатньою освітою саме з церковного мистецтва [12]. Ці факти некомпетентності, а часом вони й межують з вандалізмом тривають, на жаль, і сьогодні. Тут варто згадати нещодавні події у смт. Славське (Львівська обл.), де з ініціативи настоятеля і громади церкви було зруйновано розписи початку XX ст. авторства Модеста Сосенка.

Проблеми на сьогоднішній день існують і в творчості професійних художників, які не отримали достатньої підготовки з сакрального мистецтва.

До проблем збереження пам'яток і контролю вартісних зразків української церковної архітектури звертається Львівська архієпископська управа УГКЦ разом з Національним музеєм у Львові імені Андрея Шептицького. У Львові при церкві св. Юра на Святоюрській горі вже довгий час працює Комісія з питань сакрального мистецтва. Ця організація сприяє співпраці церковних громад, священників з архітекторами, художниками, реставраторами, допомагає у вирішенні спірних питань, дає оцінку творам мистецтва. До складу комісії входять відомі художники, директори музеїв та мистецьких закладів [3].

Для забезпечення належної підготовки фахових майстрів іконопису у деяких художніх закладах України в останні роки було створено відповідні кафедри чи відділи. При монастирях створюються або відновлюють роботу школи і майстерні іконопису. Активізувалась також робота художників на іконописних пленерах. Іконописні школи відкривають практично у більшості регіонів України.

Важливим чинником для розвитку сучасного іконопису в Україні стала професійна освіта, яку із середини 1990-х років започаткували у двох художніх закладах вищої освіти: Київ-

ській та Львівській академіях мистецтв.

У Національній академії образотворчого мистецтва й архітектури у Києві в 1994 р. була відкрита Майстерня живопису і храмової культури імені Миколи Стороженка. Її відкриття було зумовлено широким розгортанням в Україні будівництва храмів, а отже й гострою потребою у фахівцях для художнього оздоблення культових новобудов та реставрації давніх творів сакрального мистецтва. Майстерню очолював видатний мистець Микола Стороженко, тепер вона носить його ім'я. Її випускники включаються одразу і в роботу з художнього оформлення храмових споруд. Навчальна програма майстерні передбачала виконання академічно-навчальних завдань з рисунку, живопису і композиції та копіювання видатних творів релігійної тематики. Вузькофахова спеціалізація в академії розпочиналася з третього курсу [14]. За наступні роки навчання студенти повинні освоїти іконописне малярство багатьох мистецьких шкіл та стилістичних епох: візантійської, давньоруської, Ренесансу, Бароко, насамперед українського бароко та інших.

Засновник майстерні живопису і храмової культури Микола Стороженко (1928–2015) – художник-монументаліст, іконописець. Окрім творів станкового живопису, мистець виконував монументальні композиції засобами гарячої та холодної енкаустики, класичної і неklasичної мозаїки, кераміки, а також графічні твори в техніці літографії, офорту, монотипії. Створив мозаїки «Киево-Могилянська Академія», «Львівське Ставропігійне братство» (1969–1970), розписи склепіння купола церкви Миколи Притиска, що на Подолі у Києві.

Майстерня іконопису Миколи Стороженка продовжує традиції Лаврської іконописної школи XVII–XVIII ст. А новаторство та стильові пошуки майстра і наставника Миколи Стороженка вплинули на багатовекторний розвиток цієї майстерні. Представники цієї школи плідно працюють у різних жанрах і техніках сакрального мистецтва.

З когорти педагогів майстерні слід відзначити також Феодосія Гуменюка. Митець зумів створити свій власний стиль, тематика його творів суто національна, українська. У його творчості можна накреслити основні напрями: історія часів козацької доби, історичні ле-

генди (козак Мамай, Роксоляна, Маруся Чурай), славетні історичні постаті (гетьмани України, Тарас Шевченко), народні обряди (Різдво, колядники, вертеп тощо), народний побут (ярмарки, жнива, чумаки, кобзарі, народні типажі різних регіонів України).

Твори Ф. Гуменюка у галузі іконопису: «Різдво» (1975), «Трійця» (1981), «Хресний хід» та ін.; історичні: «Мазепа і Карл XII», «Кобзар Вересай», «Всенощна в Лаврі», «Козацька церква в Седневі», «Кобзарі». [10]

У майстернях Національної академії образотворчого мистецтва й архітектури за зразками мистецьких творів Візантії (на III–IV курсах), українського і світового бароко (на IV–V курсах) студенти шляхом творчої практики вивчають стилі релігійного мистецтва, відкривають для себе методику нанесення колірних шарів, таїни матеріалів (яєчна темпера, левкаси, позолота, рельєф тощо). Під час виконання навчальних завдань, окрім усвідомленого підходу, відбувається також ірраціональний процес – своєрідне причастя через дотик до намолених малярських шедеврів XI–XVIII ст. (мистецтво візантійське, барокове). Саме аналітико-копіювальний досвід у поєднанні з академічними знаннями й забезпечує належний мистецький рівень виконуваних творів.

На теренах Західної України осередком розвитку сучасного сакрального мистецтва та іконопису є Львів, зокрема Львівська національна академія мистецтв, Український католицький університет

Львівська національна академія мистецтв мала відділ монументального малярства вже багато років, але 1995 р. Роман Василик – заслужений діяч мистецтв України, народний художник України, професор – став ініціатором утворення спеціальної випускової кафедри сакрального мистецтва [7].

Підготовку фахівців від часу заснування кафедри здійснювали відомі митці та мистецтвознавці – Микола Бідняк, Карло Звіринський, Володимир Овсійчук, о. Ласло Пушкаш, Роман Василик, Микола Кристопчук. До викладацької роботи були залучені спеціалісти в галузі сакрального мистецтва – К. Маркович, Р. Кислий, С. Юзефів, Л. Скоп, а також молоді випускники – Р. Косів, Л. Яцків, І. Шабан. Саме ці майстри через викладацьку діяльність і

формують стиль львівської іконописної школи, згуртувавши навколо себе обдарованих студентів [7].

Кафедра сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтв здійснює навчальну підготовку фахівців у царині сакрального мистецтва. Концепція діяльності кафедри сакрального мистецтва передбачає відродження і популяризацію українського іконопису, його самотутньої стилістики. За засадничі напрямки навчальної і творчої діяльності кафедри прийнято здобутки сакрального мистецтва Княжої доби, галицької школи іконопису XIV–XVI ст., а також досягнення українських митців першої половини XX ст. [1]

Роман Василик, який першим очолив кафедру сакрального мистецтва, навчався в Ужгородському училищі прикладного мистецтва ім. Ерделі, Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва (проекування інтер'єрів) – у 1973 р. Працював над проектуванням інтер'єрів, різьбленням в дереві. Іконопису навчався самотужки, вивчаючи пам'ятки сакрального мистецтва минулих століть, літературні джерела, спілкуючись з видатними майстрами ікономалярства як на Україні, так і за її межами. З 1975 року викладає у Львівській академії мистецтв, з 2000 року – професор Львівської академії мистецтв. За його ініціативою 1995 р. в академії створено кафедру сакрального мистецтва. Цьому передувало викладання ікономалярства та різьблення у започаткованій ще 1990 р. при Студитському монастирі у Львові спеціальній студії «Розвій» поряд з таким відомим мистцем як Карло Звіринський, який читав там теоретичний курс. Автор іконостасів та ікон, які знаходяться в храмах України та за кордоном (Англія, Польща, Франція).

Митець прагне розвивати найбільш традиційні риси української ікони, максимально наблизитися у своїй творчості до високих духовно-історичних критеріїв, якими вимірювався та й повинен вимірюватись у наш час мистецький рівень іконопису. Адже саме такі критерії завжди вирізняли й вирізняють українську ікону як явище не лише релігійного, а й національного значення. В Україні ікона була більше, ніж мистецтво, що завжди накладало на мистців іконопису велику відповідальність

[5].

Ще одним представником кафедри сакрального мистецтва є К. Маркович. Творчість митця ґрунтується на українських мистецьких традиціях, у яких іконографічна візантика поєдналася з народним мистецтвом; основними елементами з неї залишилися зв'язаність і суцільність композиції, домінування лінії, яка надає творові ліричного, ніби музичного звучання, а також чиста гама згармонізованих теплих барв з тонкою грою нюансів. Стилістично твори К. Марковича близькі іконописним пошукам 20-30 років ХХ ст., насамперед апелюють до творчості Петра Холодного Старшого. Це здебільшого стосується лінії, котра відіграє першочергову роль у формуванні силуету, пластично змінюється, перетворюючись на орнамент. Автор органічно поєднує традиції іконопису з мистецтвом українського модернізму, відроджуючи український національний стиль через звернення до неовізантизму.

При Українському католицькому університеті у Львові діє іконописна школа «Радруж», започаткована у 2005 р. як літня двотижнева школа, з 2007 р. змінюється форма навчання, окрім літніх шкіл, відкритих для студентів з інших міст і країн, була заснована так звана сертифікатна програма, розрахована на 6-8 навчальних семестрів (навчання щосуботи та влітку). 2009 р. Вчена рада УКУ затвердила програму стаціонарного навчання. Іконописна школа залишилася відкритою для усіх бажаючих, а водночас, переросла в осередок для здобуття унікальної професії іконописця-богослова. Група випускників сертифікатної та стаціонарної програм створили при Школі майстерню, яка виконує приватні та церковні замовлення. Особливістю навчальної програми є поєднання практичних занять (що включають темперне малярство, рисунок, кириличний краснопіс), літургійну практику у спільноті однодумців, вивчення основ богослов'я, літургії та теорії іконографії, навчальних поїздок та екскурсій. Загалом таке навчання пропонує слухачам не тільки вивчення основ іконопису, а й духовну практику.

Також у західному регіоні України є декілька навчальних закладів, які впроваджують у свою діяльність викладання іконопису. Так, на кафедрі образотворчого мистецтва ім. М.

Фіголя Прикарпатського національного університету вже близько семи років успішно діє освітня програма «Іконопис». Серед викладачів цієї спеціалізації слід відзначити В. Луканя, О. Мельничук, Ю. Попенюк.

У Дрогобичі 2012 р. при Інституті Пресвятої Трійці відкрився факультет Церковного мистецтва, який готує знавців богослов'я і теорії ікони та кваліфікованих іконописців з богословською освітою, учителів іконопису для праці в студіях та школах іконопису [15].

У Чернівцях діє іконописна школа при Чернівецькому православному богословському інституті з метою наукового осмислення й поглиблення православного розуміння ікони, організації навчального процесу, розробки інноваційних методів викладання, фахового зорієнтування викладачів і студентів у сфері професійного іконописання.

Окрім того, релігійні організації, монастирі влаштувають літні іконописні школи для всіх охочих. Однак виявилось, що інтерес до українського іконопису є доволі великий, а навчатися на стаціонарі у згаданих закладах, упродовж року мають можливість не всі. Для такого кола зацікавлених і з метою популяризації релігійного мистецтва загалом почали створювати подібні літні іконописні школи. Практика таких шкіл з кожним роком розширюється, що говорить про їх необхідність на теренах України. Такі школи виконують важливу просвітницьку місію, адже ставлення церковних громад та священників до творів давнього церковного мистецтва часто є просто варварським і часто призводить до непоправних втрат.

В Ужгороді з ініціативи монахів-капуцинів Стрітенського монастиря влітку 2013 р. розпочала роботу «Eikonon schole». Програма курсу поєднує ознайомлення із сакральними пам'ятками Закарпаття, теоретичні лекції з історії церковного мистецтва та візантійської богослужбової традиції. Учасники школи щоденно беруть участь у молитвах і Літургіях, які відбуваються в різних храмах Мукачівської греко-католицької єпархії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Окреслений напрям іконописних шкіл та гуртків значно доповнює загальну картину розвитку професійного сучасного ікономалярства в Україні. Український іконопис, що

формувався упродовж століть, у ХХ ст. зазнає значних змін. Це пов'язано з політичними та історично-соціальними умовами. За часів Радянського союзу практично занепадає розвиток іконопису в Україні. Традиції українського сакрального мистецтва вдалось зберегти і розвинути митцям поза межами України в діаспорі. А з набуттям незалежності відроджуються давні традиції іконопису, формуються провідні осередки та школи. Характерною ознакою розвитку сучасного іконопису є формування мистецьких шкіл за регіональною складовою, а також виникнення іконописних шкіл при закладах вищої освіти, об'єднання митців у асоціації та братства, які згруповують навколо себе іконописців з різних регіонів України.

1. Василик Р. Вчити сакральному мистецтву. *Альманах '95-96*. Львів : ЛАМ. 1997. С. 22-23.

2. Гах І. Українське сакральне мистецтво: проблеми розвитку, збереження і реставрації. *Київська Церква*. 2000. №2. С.100-101.

3. Голод І. Дивовижний світ української ікони. *Київська Церква*. 2000. № 5. С.95-98.

4. Дундяк І. Сучасний львівський осередок навчання у галузі церковного мистецтва. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. 30. С.91-98.

5. Ковальчук І. Історіографія українського іконопису І-ї половини ХХ ст. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2019. №39. С. 89-110.

6. Крвавич Д. Українське сакральне мистецтво в період авангардних течій у культурі ХХ століття. *Київська церква : альманах християн. думки*. Київ, 1999. № 5. С. 82-84.

7. Лесів Т. Іконопис сьогодні: професор Роман Василик і кафедра сакрального мистецтва. *Вісник Львівської національної академії мистецтв* 2019. Вип. № 39. С. 53-72.

8. Майстренко-Вакуленко Ю. Бароківі принципи у системі викладання рисунка в майстерні живопису та храмової культури професора М. А. Стороженка / Микола Стороженко – художник, педагог, людина : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. (8 листопада 2018 р. Київ). Київ. С. 11-13 .

9. Минуле і майбутнє української ікони. (1996). *Українське слово*. 1996. 10 жовтня. С. 3.

10. Попович В. Феодосій Гуменюк – мистець поетичної урочистості. *Сучасність*. 1998. № 12. С.

32-40.

11. Селівачов М. Слово про Феодосія Гуменюка. *Сучасність*. 1989. №9. С. 51-59.

12. Степовик Д. Стильовий синкретизм в іконописі. *Образотворче мистецтво*. 1992. № 2. С. 7-10.

13. Степовик Д. Нова українська ікона ХХ і початку ХХІ століть: Традиційна іконографія та нова стилістика. 2012. Жовква : Місіонер, 288 с.

14. Федорук О. Повернення культурних цінностей – повернення національної гідності. *Віче*. 1993. №3. С. 20-27.

15. Цугорка О. Тенденції сучасного українського іконопису. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. 2019. № 40. С. 228-233. DOI: 10.31866/2410-1176.40.2019.172708

References

1. Vasylyk, R. (1997). Teach sacred art. *Almanac '94-96*. Lviv : LAM. P. 22-23.

2. Hach, I. (2000). Ukrainian sacred art: problems of development, preservation and restoration. *Kyiv Church*. №2. P.100-101.

3. Golod, I. (2000). The wonderful world of the Ukrainian icon. *Kyiv Church*. № 5. P.95-98.

4. Dundyak, I. (2016). Modern Lviv center of education in the field of church art. *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*. -- Issue. 30. P.91-98.

5. Kovalchuk, I. (2019). Historiography of Ukrainian icon painting of the first half of the twentieth century. *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*. №39. Pp. 89-110.

6. Krvavych, D. (1999). Ukrainian sacred art in the period of avant-garde trends in the culture of the twentieth century. *Kyiv Church: an almanac of Christians. thoughts*. Kyiv, № 5. P. 82-84.

7. Lesiv, T. (2019). Painting Today: Professor Roman Vasylyk and the Department of Sacred Art. *Bulletin of Lviv National Academy of Arts*, № 39, 53-72.

8. Maistrenko-Vakulenko, Yu.V. (2018). Barokovi pryntsyipy u systemi vykladannia rysunka v maisterni zhyvopysu ta khramovoi kultury profesora M. A. Storozhenka. *Mykola Storozhenko – khudozhnyk, pedahoh, liudyna [Baroque principles within the system of drawings teaching in Professor Mykola Storozhenko`s painting and temple culture studio]. Mykola Storozhenko – khudozhnyk, pedahoh, liudyna : tezy dopopovidei Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, Kyiv, 8 lystop. 2018 r. Ukraine, Kyiv, November 8 2018. Kyiv: National Academy of Arts of Ukraine, pp. 11-13.

9. Past and future of the Ukrainian icon. (1996). Ukrainian word. 10 October. S. 3.

10/ Popovych, V. (1998). Feodosii Humeniuk is an artist of poetic solemnity. Modernity. № 12. S. 32–40.

11. Selivachev, M. (1989). A word about Feodosiy Humeniuk. Modernity. №9. Pp. 51-59.

12. Stepovyk, D. (1992). Stylistic syncretism in iconography. Art. № 2. S. 7–10.

13. Stepovyk, D. (2012). [New Ukrainian icon of the 20th and early 21st centuries: traditional iconography and new stylistics]. Zhovkva: Misioner. 288 p.

14. Fedoruk, O. (1993). Return of cultural values - return of national dignity. Chamber. №3. Pp. 20–27.

15. Tshuhorka O. (2019). Modern Ukrainian Icon Painting Trends Bulletin of Kyiv Natilonal University of Culture and Arts. Serries in Arts, 40. Pp 228-233. doi: 10.31866/2410-1176.40.2019.172708

ANNOTATION

Kovalchuk I. Ukrainian icon painting of the second half of the XX - beginning of the XXI century. (formation of art school). The article considers the development of modern Ukrainian icon painting, the formation of the main centers and regional schools, traces the artistic and stylistic features and trends. The activity of Kyiv and Lviv art schools in the field of sacred art is analyzed. The main features of the development of modern icon painting are revealed, the works of leading specialists and icon painters, genres and technological specifics of icon execution are studied. The scientific novelty of this exploration is a comprehensive study of modern Ukrainian icon painting, taking into account artistic and stylistic,

regional, technological, canonical aspects. Peculiarities of formation of art schools and associations of sacred art in Ukraine are traced. The purpose of the study is to determine the main trends in the development of modern Ukrainian icon painting, to identify the influences of leading schools in the field of sacred art. The development of icon-painting schools and professional centers in Ukraine took place until the beginning of the twentieth century. With the spread of the totalitarian Bolshevik regime, the activities of most icon-painting schools declined or ceased altogether. And only with the restoration of Ukraine's independence in the 1990s began the process of restoring and creating new centers of economic painting. Among the leading modern icon-painting schools are Kyiv and Lviv. Also in the late twentieth - early twentieth century, a large number of private, monastic and professional centers of icon painting appeared. The methodological basis is a comprehensive approach to the analysis of Ukrainian iconography in chronological and theoretical aspects. In particular, the following methods were used: historical-comparative, typological, analysis and generalizations, visual, iconological (object in the historical process), canonical (dogmatic rules and canons), artistic and stylistic (analysis of the style of icon painting of individual artists, their schools), theological (influence of church dogmas and canons on the formation of artistic image; theology of the icon), the method of artistic analysis.

Keywords: icon painting, icon, art schools, iconostasis, icon painting techniques, theological aspect of the icon